

Development of Administration in Nong Pling Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province, based on Iddhipada Dhamma

Prapai Chaweethong¹ and Sukanyanat Opsin²

Received: March 07, 2026

Revised: September 30, 2026

Accepted: September 30, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of administration in the Nong Pling Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province based on Iddhipada Dhamma; 2) to analyze the relationship between Iddhipada Dhamma and the PDCA Management Cycle for the Nong Pling Subdistrict Administrative Organization; and 3) to propose guidelines for developing the organization's administration based on Iddhipada Dhamma. A mixed-methods research design was employed, integrating Iddhipada Dhamma with Weeraphon Badeerat's PDCA concept. For the quantitative research, the population consisted of 20,300 citizens aged 18 and older. A sample size of 393 was determined using Taro Yamane's formula and selected via proportional stratified random sampling. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with IOC values ranging from 0.60 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.930. Data

¹ Nongpling Sub-District Administrative Organization

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: e-mail:always_a@hotmail.com, Tel. 084-5790412

were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. The qualitative research involved in-depth interviews with 24 key informants, and data were analyzed using content analysis. The research findings revealed that 1) the overall level of administration based on Iddhipada Dhamma was at the highest level ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.10), while the overall level of administration based on the PDCA cycle was also at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.03); 2) Iddhipada Dhamma was positively correlated with PDCA management at a low level ($r = 0.246$), with statistical significance at the .01 level; and 3) administrative development guidelines consisted of 1) regarding the "Plan" aspect, participatory policies were established, and collaborative networks were built; 2) on the "Do" side, efforts included increasing access to public health and welfare services for vulnerable groups, promoting livelihoods, and utilizing technology in service delivery; 3) in terms of "Check", additional channels for receiving complaints have been established, and public participation in oversight was being encouraged; and 4) in the aspect of "Act", the findings from the inspection were used to continuously improve operations, guided by Iddhipada Dhamma and an openness to public feedback.

Keywords: Development, Administration, Subdistrict Administrative Organization, Iddhipada Dhamma

การพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ประไพ ฉวีทอง¹ และสุกัญญาณัฐ อบสิน²

Received: March 07, 2026

Revised: September 30, 2026

Accepted: September 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง และ3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงตามหลักอิทธิบาทธรรม การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมร่วมกับแนวคิด PDCA ของวิระพล บดีรัฐ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 20,300 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane ได้ 393 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตรฐาน 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.930 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.10) ส่วนการบริหารงานตามหลัก PDCA โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: e-mail:always_a@hotmail.com, Tel. 084-5790412

($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.03) 2) หลักอิทธิบาทธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ในระดับต่ำ ($r = 0.246$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงาน ประกอบด้วย 1) ด้าน Plan กำหนดนโยบายแบบมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 2) ด้าน Do เพิ่มการเข้าถึงสาธารณสุขและสวัสดิการสำหรับกลุ่มเปราะบาง ส่งเสริมอาชีพและใช้เทคโนโลยีในการบริการ 3) ด้าน Check เพิ่มช่องทางรับข้อร้องเรียนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ และ 4) ด้าน Act นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักอิทธิบาทธรรมและเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารงาน, องค์การบริหารส่วนตำบล, อิทธิบาท 4

บทนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นแนวทางในการบริหารประเทศ โดยรัฐธรรมนูญมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามยุคสมัย การกระจายอำนาจเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและลดอำนาจจากรัฐบาลกลาง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

การปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มต้นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน (มานิต จุ่มปา, 2551) การกระจายอำนาจส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ลดการรวมศูนย์อำนาจของรัฐบาลกลาง และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการบริหารท้องถิ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงได้รับการยกฐานะเป็น อบต. ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ปัจจุบันมีพื้นที่ประมาณ 96.82 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 20,300 คน และครัวเรือนประมาณ 10,262 ครัวเรือน อบต. หนองปลิงได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง, 2566) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา โดยมีวิสัยทัศน์ “หนองปลิงเมืองก้าวหน้า พัฒนาสู่ศูนย์กลางคมนาคม การศึกษาเด่น เน้นสุขภาวะ สืบสานวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง” ยุทธศาสตร์การพัฒนาของ อบต. หนองปลิง มี 6 ด้าน ได้แก่ 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3. การจัดระเบียบชุมชนและการแก้ไขปัญหาเสพติด 4. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5. การพัฒนาการศึกษา กีฬา ศาสนา และวัฒนธรรม และ 6. การเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

จากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง พบว่ากระบวนการจัดทำแผนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ส่งผลให้เกิดข้อร้องเรียนและความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนพัฒนาอยู่เป็นระยะ แม้จะมีการนำหลักการบริหารสมัยใหม่มาใช้ แต่การดำเนินงานยังขาดความเป็นระบบ และขาดกลไกในการตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การทำงานขององค์กรไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของประชาชนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีกระบวนการบริหารตามวงจร PDCA (วีระพล บดีรัฐ, 2543) ซึ่งเน้นการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุง แต่การนำไปใช้จริงยังไม่ครอบคลุมทั้งระบบ และบุคลากรยังขาดแรงจูงใจ ตั้งใจ และการไตร่ตรองที่ลึกซึ้งในการทำงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลัก อิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2557) ที่สามารถช่วยเสริมประสิทธิภาพการบริหารได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ปัญหาการวิจัยสำคัญจึงอยู่ที่ยังไม่มีความชัดเจนว่าการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์และสามารถสนับสนุนการบริหารงานตามหลัก PDCA ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงได้เพียงใด และแนวทางใดที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 20,300 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง, 2566) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน (Yamane, 1973) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) โดยใช้พื้นที่ 8 หมู่บ้านเป็นชั้นในการสุ่ม และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนของประชากร

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา 3) การบริหารงานตามหลัก PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Action) และ 4) ข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60–1.00 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะ

ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.930

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) พระสังฆาธิการ 2) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 3) ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง 4) ผู้แทนหน่วยงานภาคีเครือข่าย 5) ผู้แทนภาคเอกชน และ 6) ประชาชน กลุ่มละ 4 รูป/คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึกและบันทึกเสียงเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นนำข้อมูลมาถอดความ จำแนกประเด็น

2.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงตามหลักอิทธิบาทธรรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม” สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.00 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 41.70 มีการศึกษาระดับ ปวส./ปริญญาตรี ร้อยละ

33.80 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 39.40 มีรายได้ 5,001–10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 45.80 และอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองปลิงมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 62.80

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านฉันทะ (ความพอใจ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.24) รองลงมา ได้แก่ ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ มุ่งมั่น และรับผิดชอบ) ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.11) ด้านวิริยะ (ความพากเพียรและขยันอย่างต่อเนื่อง) ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.10) และด้านวิมังสา (ความรอบคอบไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยปัญญา) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.23)

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลัก PDCA พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน (Plan) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.10) รองลงมา ได้แก่ ด้านการปรับปรุง (Action) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.17) ด้านการปฏิบัติงาน (Do) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.18) และด้านการตรวจสอบ (Check) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.13)

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลักอิทธิบาทธรรมโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานตามหลัก PDCA โดยรวมในระดับต่ำ ($r = 0.246$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักอิทธิบาทธรรมโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการปรับปรุง (Action) ในระดับสูง ($r = 0.618$) และด้านการตรวจสอบ (Check) ในระดับต่ำ ($r = 0.211$) ขณะที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับด้านการปฏิบัติงาน (Do) ในระดับปานกลาง ($r = -0.429$) และด้านการวางแผน (Plan) ในระดับปานกลาง ($r = -0.306$) โดยทุกด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า

1. ด้านการวางแผน (Plan) ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม มุ่งแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง บูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคีเครือข่าย และประชาชน ตลอดจนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

2. ด้านการปฏิบัติ (Do) ควรเพิ่มการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ส่งเสริมการสร้างงานและอาชีพเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่มั่นคง สนับสนุนสินค้า OTOP และบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน สร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อดูแลปัญหาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแจ้งปัญหา การประชาสัมพันธ์ และการให้บริการประชาชน

3. ด้านการตรวจสอบ (Check) ควรกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ (KPIs) ที่ชัดเจน จัดทำและเผยแพร่รายงานผลการดำเนินงาน สำนวญความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน เพิ่มช่องทางรับข้อร้องเรียนทั้งสายด่วนและช่องทางออนไลน์ และนำข้อมูลจากข้อร้องเรียนและข้อเสนอแนะมาใช้ประกอบการปรับปรุงการให้บริการ

4. ด้านการปรับปรุง (Action) ควรนำผลจากการติดตามและตรวจสอบมาใช้ปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ในกระบวนการบริหาร กำหนดแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและภาวะฉุกเฉิน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.10) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงให้ความสำคัญกับความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ความเพียร ความรับผิดชอบ และความรอบคอบในการดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านฉันทะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงความเต็มใจในการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธีรวัตร จรณธมโม (คณิงทรัพย์) (2560) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนจาน จังหวัดมุกดาหาร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.306) ขณะเดียวกันการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลัก PDCA พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.03) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด พร้อมทั้งติดตามผลและนำข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การบริหารงานมีความเป็นระบบและสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิศรุต วิสุทธินิโร (พุฒชู), พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ และสมบัติ นามบุรี (2569) ที่ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจิกแดก อำเภอนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การบริหารตามหลัก PDCA ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันอธิบายการบริหารงานได้ร้อยละ 61.1

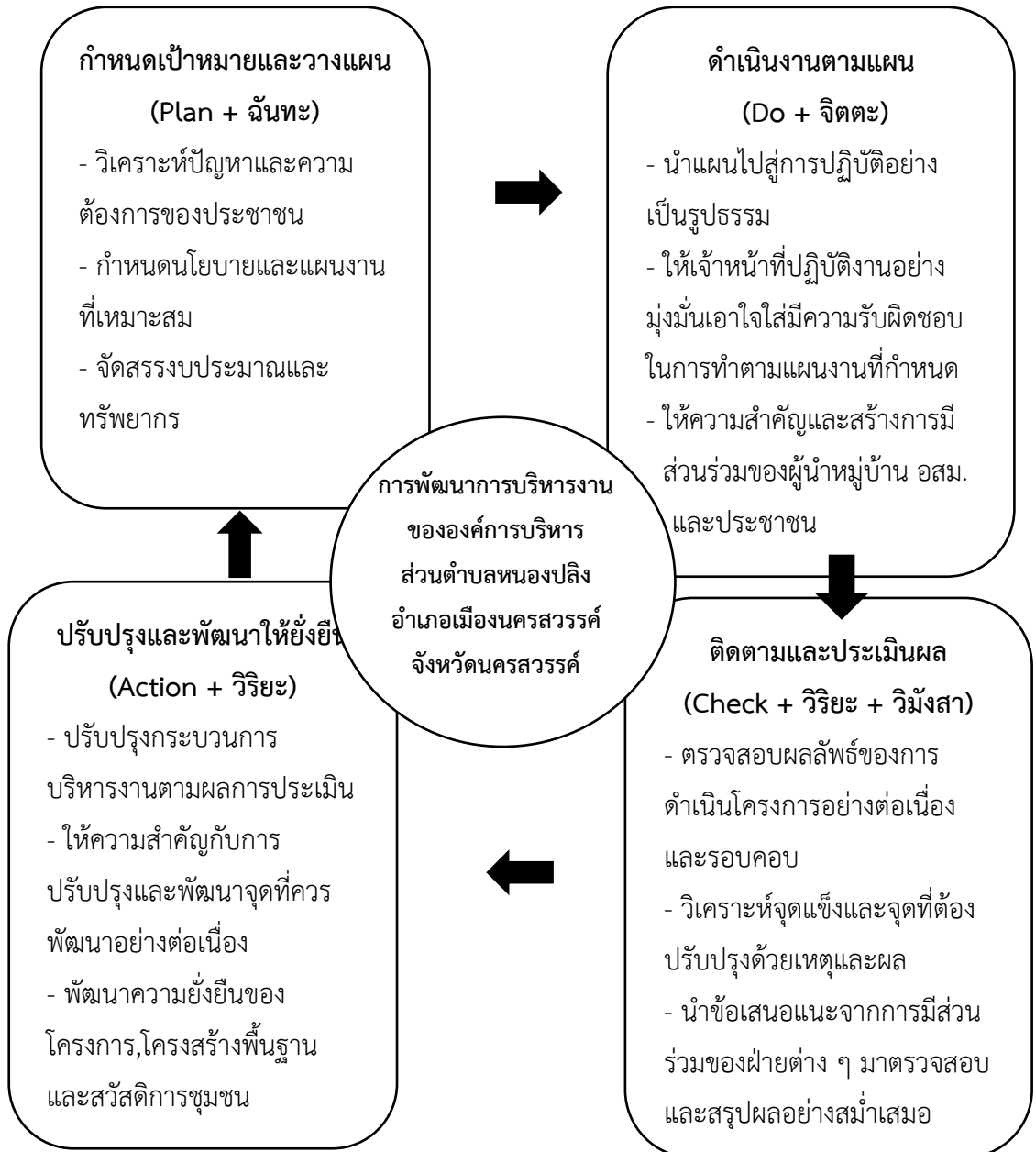
2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลักอิทธิบาทธรรมโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานตามหลัก PDCA โดยรวมในระดับต่ำ ($r = 0.246$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักอิทธิบาทธรรมเป็นหลักที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพอใจในงาน มีความเพียร เอาใจใส่ และรู้จักพิจารณาปรับปรุงการทำงาน ซึ่งมีส่วนสนับสนุนการบริหารงานตามหลัก PDCA ให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับต่ำ อาจสะท้อนว่าการบริหารงานตามหลัก PDCA ยังเกี่ยวข้อง กับปัจจัยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากหลักอิทธิบาทธรรมด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของทองดี ปาโส (2566) ที่อธิบายว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน โดยฉันทะช่วยให้

เกิดความพอใจและความเต็มใจในการทำงาน วิริยะช่วยส่งเสริมความเพียรในการปฏิบัติงาน จิตตะช่วยให้เกิดความเอาใจใส่ต่องาน และวิมังสาช่วยในการพิจารณา ตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า แนวทางการพัฒนาควรดำเนินการตามกระบวนการ PDCA ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน (Plan) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ 2) ด้านการปฏิบัติ (Do) ควรพัฒนาการบริการประชาชน ส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการ พร้อมนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน 3) ด้านการตรวจสอบ (Check) ควรมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน เปิดเผยผลการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ และ 4) ด้านการปรับปรุง (Action) ควรนำผลการติดตามมาปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้การบริหารงานตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเกิดการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การติดตามตรวจสอบ ไปจนถึงการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารงานสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติกา ตันติบุตร และกมลวรรณ วรรณธำ (2568) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง โดยเสนอให้มีการประชุมประชาคมเพื่อติดตามและประเมินผล สำรวจความพึงพอใจของประชาชน และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยสะท้อนการบูรณาการกระบวนการบริหารงานตามวงจร PDCA กับหลักอริยบทธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเริ่มจาก การกำหนดเป้าหมายและวางแผน (Plan) ร่วมกับหลักฉันท์ เพื่อให้การวางแผนตั้งอยู่บนความเข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชนและกำหนดแนวทางดำเนินงานที่เหมาะสม จากนั้น การดำเนินงานตามแผน (Do) ร่วมกับหลักจิตตะ มุ่งให้บุคลากรนำแผนไปสู่การปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่และรับผิดชอบ ส่วน การติดตามและประเมินผล (Check) ร่วมกับหลักวิริยะและวิมังสา เน้นการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ตลอดจนค้นหาจุดแข็งและประเด็นที่ควรปรับปรุงอย่างมีเหตุผล และการปรับปรุงและพัฒนา (Action) ร่วมกับหลักวิริยะ นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการบริหารและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยบูรณาการหลักอริยบทธรรมเข้ากับกระบวนการบริหารงานตามวงจร PDCA เพื่อให้การกำหนดเป้าหมายและแผนงานสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการบริหารงานตามหลักอริยบทธรรม โดยนำหลักฉันท์ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง
3. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรกำหนดนโยบายพัฒนาศูนย์และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคลากร ผู้นำชุมชน และประชาชน โดยมุ่งเสริมสร้างความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น และการทำงานร่วมกันในการพัฒนาชุมชน

4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล เพื่อให้การบริหารงานตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนากิจการบ้าน โดยบูรณาการหลักกฤษฎีกาธรรมกับกระบวนการบริหารงานตามวงจร PDCA เพื่อให้การดำเนินงานของบุคลากรเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรนำหลักกฤษฎีกาธรรม วิริยะ จิตตะ และวิมังสาไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น เอาใจใส่ และการพิจารณาปรับปรุงการทำงานให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

3. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงร่วมกับผู้นำชุมชน ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่การเสนอปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชน

4. ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น สามารถนำแนวทางการบูรณาการหลักกฤษฎีกาธรรมกับกระบวนการบริหารงานตามวงจร PDCA ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารและการให้บริการแก่ประชาชนให้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการเผยแพร่บทความนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ การใช้

ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ: ผู้เขียนใช้ ChatGPT (GPT-5.6 Sol, OpenAI) เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการตรวจแก้และปรับปรุงภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำ และโครงสร้างการนำเสนอ ช่วยในการสังเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหาบางส่วนจากข้อมูลและผลการวิจัยที่ผู้เขียนจัดทำขึ้น รวมถึงช่วยจัดทำคำอธิบายองค์ความรู้ใหม่ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และตรวจสอบรูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง โดยใช้ในระดับประโยค ย่อหน้า และบางส่วนของต้นฉบับ ทั้งนี้ ผู้เขียนเป็นผู้กำหนดสาระสำคัญ ตรวจสอบข้อมูล ผลการวิเคราะห์ แหล่งอ้างอิง แก่ไขเนื้อหา และตัดสินใจทางวิชาการด้วยตนเอง ตลอดจนรับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และเนื้อหาทั้งหมดของบทความฉบับสุดท้าย

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยข้อมูลวิจัยจัดเก็บไว้โดยผู้วิจัยและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการวิจัยเท่านั้น

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ยื่นขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปและไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอ่อนไหวของผู้เข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความสมัครใจ การรักษาความลับ และไม่เปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้ทุนส่วนตัว จึงไม่มีผู้ให้ทุนที่มีบทบาทต่อการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการเผยแพร่ผลงาน

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

ผู้เขียนหลักรับผิดชอบการกำหนดแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และตีความข้อมูล และการเขียนและปรับปรุงต้นฉบับ ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาทำหน้าที่กำกับดูแล ให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการตลอดกระบวนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จิตติกา ตันติบุตร และกมลวรรณ วรรณธำ. (2568). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. *วารสารลวงศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 7(1), 43–57.
- ทองดี ปาโส. (2566). การบริหารงานที่ดีตามหลักพุทธธรรมของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(1), A-24–A-33.
- พระธีรวัต จรณธมโม (คณิศรพิชัย). (2560). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลาการเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก [วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. <http://lp.mcu.ac.th/userfiles/file/วิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/พระพุทธานุสา/2560/MCU600202190.pdf>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 27). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิศรุต วิสุทธินโร (พุดชู), พงศ์พัฒน์ จิตตานุกรักษ์ และสมบัติ นามบุรี. (2569). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจิกแดก อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 9(1), 55–69.
- มานิตย์ จุมปา. (2551). *คำอธิบายกฎหมายปกครองว่าด้วยการจัดระเบียบราชการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2, ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(ตอนที่ 40 ก), 1–90.
- วีระพล บดีรัฐ. (2543). *PDCA วงจรสู่ความสำเร็จ* [จุลสาร]. ประชาชน.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง. (2566, 28 กุมภาพันธ์). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566–2570) เพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 1/2566*. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง. https://fa4.naxapi.com/nongspring.go.th/dnm_file/project/502701432_side2.pdf
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.